

Programma 5 Economie, Kennis en Talentontwikkeling

Provincie Noord-Brabant

Inleiding

Inleiding

Met het beleidskader 2030 bouwen we verder aan een economie die antwoorden biedt voor de maatschappelijke uitdagingen van vandaag en morgen. In 2022 is verder vormgegeven aan de uitvoering van het beleidskader Economie 2030 via de verschillende uitvoeringsagenda's welke zich bezighouden met talentontwikkeling, innovatieclusters, campusontwikkeling, Europese programma's en circulaire economie. Met partners in Noord-Brabant hebben we intussen intensief gesproken over de ambities, de opgaven en de activiteiten waarmee we de beoogde doelstellingen uit het beleidskader willen realiseren. Het platform Toekomstbehendig Brabant is opgestart en middels dit platform delen we informatie met bedrijven, onderwijs en kennispartners in Brabant om ze zo te kunnen inspireren.

Prioriteiten 2023

In deze begroting schetsen we de inzet voor het jaar 2023. Na zware coronajaren is de economie veerkrachtig gebleken en trekt deze aan. In vele sectoren worden weer overuren gedraaid en stijgt de omzet, met name in Brabantse maakindustrie, de logistiek, in de voedselindustrie en in het life science cluster. Desalniettemin zijn de uitdagingen tegelijkertijd groot. De krapte op de arbeidsmarkt stijgt naar een record en blijkt de achilleshiel van de economie. De daarbij stijgende inflatie, rentestijgingen en verwachte lastenverzwaring voor het bedrijfsleven maakt de uitdaging nog groter om te werken aan de maatschappelijke opgaven waar Brabant voor staat.

Daarom gaan we in 2023 systematisch op zoek naar mogelijkheden om talent te binden aan Brabant, wordt er ingezet op challenges en zal de pilot mkb-traineeship volop in uitvoering zijn. Ook zullen, middels de subsidieregeling Regeling Oplossen Arbeidsmarktinfarct (ROA), projecten uitgevoerd worden om de arbeidsmarkttekorten in cruciale sectoren te verhelpen. Middels het Kennispact Hoger onderwijs stimuleren we het ondernemerschap en het Brabants scholingsfonds biedt meer Brabanders de mogelijkheid om zich te laten om- en bijscholen voor de energietransitie, voedseltransitie, zorgtechnologie en andere bewegingen op de arbeidsmarkt

Om de innovatie in de breedte te versterken en zodoende de Brabantse economie van morgen vorm te geven, hebben we in 2021 en 2022 met het bedrijfsleven en kennisinstellingen Brabantse innovatiecoalities ontwikkeld. In deze coalities zijn stakeholders verenigd, optimaliseren we de inzet van instrumenten en zorgen we dat nationale (Groeibrief) en regionale groei-initiatieven (regiodeals) hun doorvertaling krijgen. In 2023 zetten we in op de uitvoering van de innovatiecoalities die in voorgaande jaren zijn opgestart. Middels de KPI's in elke innovatiecoalitie dragen we er zorg voor dat deze bijdragen aan de bredere welvaart voor de Brabander. Tegelijkertijd werken we met de verschillende regio's aan een concrete strategische agenda om innovatiedistricten en campussen te versterken. Meest in het oog springend is de ontwikkeling van de nieuwe strategische agenda Mainport, welke we samen met het Rijk en de regio Brainport afspreken.

Het ontwikkelen en opzetten van innovatiecoalities is slechts een van de manieren waarop we bij willen dragen aan de maatschappelijke transitie en uitdagingen van morgen. Zo helpen we ook bedrijven bij investeringen in digitalisering en in dataeconomie. Speciale aandacht gaat hierbij naar het MKB om voorop te laten lopen in datagebruik en -benutting, wat op zijn beurt weer zal bijdragen aan een hogere arbeidsproductiviteit. Ook blijven we ons in 2023 inzetten om duurzaam materiaal- en grondstoffengebruik te stimuleren om de Brabantse economie van morgen zo circulair mogelijk vorm te geven. Verder zijn er ook een aantal Europese programma's gestart. Een aantal daarvan hebben we samen met de provincies Zeeland en Limburg zelf in uitvoering, zoals Interreg, EFRO, POP/NSP. Samen met regio's in het buitenland versterken we de ketens van het Brabantse bedrijfsleven en gaan we op zoek naar nieuwe vormen van samenwerking rondom de verschillende innovatiecoalities.

Uitdagingen 2023

Ondertussen begeven we ons in een turbulente wereld met maatschappelijke en economische uitdagingen.

Zowel op regionaal, nationaal als internationaal niveau. De huidige geopolitieke situatie, de inflatie, rentestijgingen, de verwachte lastenverzwaring van het bedrijfsleven en de krapte op de arbeidsmarkt stellen ons voor grote uitdagingen.

Op nationaal niveau vertaalt dit zich door, aangevuld met de stikstofproblematiek en tekorten op de woning- en arbeidsmarkt en aan grondstoffen en materialen. Concreet betekent dit voor de Brabantse economie dat de essentiële en randvoorwaardelijke innovatieve groeikansen en schaa sprong op meerdere fronten worden belemmerd, wat zich uiteindelijk weer vertaalt naar druk op de algehele leefbaarheid. Hierdoor is het wel van belang om nu een extra tand bij te zetten.

Wat willen we bereiken?

Stimuleren van missie-gedreven innovatie door sterke ecosystemen en clusters van bedrijven.

Omschrijving (toelichting)

Belangrijke schakel in sterke kennis- en innovatiesystemen is de beschikbaarheid van sleuteltechnologieën en de toepassing daarvan in concrete producten en diensten. We zijn hier als Brabant sterk in, maar stellen ook vast dat er nog leemtes zijn. Ecosystemen zijn nog niet overal compleet. De samenhang en samenwerking tussen de verschillende clusters moet Brabantbreed worden versterkt en uitgebouwd, ook rond bestaande en nieuwe sleuteltechnologieën. In 2022 zijn we gesprekken opgestart met het bedrijfsleven, overheden en onze samenwerkingspartners om deze leemtes op te vullen en crossovers aan te gaan. Dit doen we zowel binnen systemen (bijvoorbeeld High Tech Systemen en Materialen (HTSM), Life sciences, Maintenance) als tussen systemen (bijvoorbeeld tussen HTSM en Agrofood). In 2023 borduren we voort op de stappen die we in 2022 hebben gezet en werken we verder aan het ontwikkelen van ecosystemen. Op deze manier borgen we het verdienvermogen van morgen en zorgen we voor maximale ondersteuning van het stuwende deel van de economie.

Indicatoren:

- **Brabantse positie op de (RIS) en (RCI) ranglijsten**

RIS is de Regional Innovation Scoreboard van de Europese Commissie, een gerenommeerde lijst van de meest innovatieve regio's in Europa (250 regio's in totaal). Onze ambitie is in 2030 minimaal bij de beste 15 regio's te horen. De huidige innovatiepositie (plek 36 in 2021) betekent dat we een uitdaging hebben.

RCI is de Regional Competitiveness Index, eveneens van de Europese Commissie. Deze index meet het concurrentievermogen van alle Europese regio's, bijvoorbeeld op het gebied van infrastructuur en opleidingen. Brabant scoort hoog op opleidingsniveau en technologisch niveau. Huidige positie: 20 (2019)

- **% toename van het bruto regionaal product (BRP) ten opzichte van het voorgaande jaar**

Het BRP groeit in 2022 (t.o.v. 2021).

In de begroting brengen we in beeld welke resultaten we leveren voor de structurele deel van de begroting. Voor meer inzicht in de prestaties uit de uitvoeringsagenda's verwijzen we naar het programmeringsdocument EKT dat GS eind augustus 2022 aan de Staten heeft aangeboden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Een impuls aan de circulaire economie/samenleving

Omschrijving (toelichting)

Wij werken aan een circulaire economie en samenleving door duurzamer om te gaan met de beschikbare grondstoffen en natuurlijke hulpbronnen. We verminderen samen met maatschappelijke partners het gebruik van niet-hernieuwbare grondstoffen volgens de landelijke afspraken met 50 procent in 2030. In de vastgestelde Uitvoeringsagenda Circulaire Economie hebben we onze uitvoering beschreven voor de komende jaren, op weg naar een verminderd grondstoffenverbruik in 2030.

Outcome-Indicator	2023	2024	2025
grondstofverbruik			In 2030 is 50% van ons primaire grondstofverbruik verminderd
Output-Indicator	2023	2024	2025
Vergroten bewustwording binnen het thema maakindustrie	5 maakindustrie bedrijven binnen ecosysteem Smart Industrie Hub Zuid geïnformeerd en gefaciliteerd op weg naar circulaire bedrijfsvoering. Binnen SIHubZuid het platform Circular Value Center opgericht. Met Stakeholders proces rondom ketenprojecten gestart. 4 ketenprojecten in voorbereiding.		
Binnen het thema Voedsel en het project Agrofoodvoice worden 2 concrete initiatieven uitgevoerd m.b.v. innovatiecontracten en vouchers.	Er komt geen specifiek Agrofoodvoice-programma gericht op alleen op agrofood-projecten. Zodra een nieuwe ronde van het bestaande programma Biovoice start, laten we agrofoodprojecten meedraaien.		Reststromen worden beter benut en leidt tot minder voedselverspilling, stimuleert de eiwittransitie.
Optimaliseren biobased ecosysteem	?Ecosysteemonderzoek uitgevoerd en speerpuntennotitie is in ontwikkeling waar de provincie haar rol moet pakken en het verschil kan maken.		

Voor een uitgebreider overzicht van prestaties/resultaten verwijzen we naar het programmeringsdocument EKT 2022

Een impuls in digitalisering Omschrijving (toelichting)

Dataficering is een mondiale trend die gaat over het verkrijgen van digitale data en het vertalen ervan in informatie. We streven er als regio naar om de economische kansen van digitalisering optimaal en op een verantwoorde manier te benutten. Om dit te bereiken, voeren we een reeks aan projecten en activiteiten uit. In de Uitvoeringsagenda Data economie worden deze onderverdeeld in: het aanjagen van data innovatie, data business, het verhogen van data maturiteit en meer data delen. In 2023 richten we ons onder meer op mogelijkheden voor nieuwe business cases om innovatie met big data en datatechnologie in Brabant

verder aan te wakkeren. Daarbij denken we aan het opzetten van een data-governance structuur, versterking cyberweerbaarheid en bijdragen aan een high performance computer waar ook het MKB gebruik van kan maken. Ook ondersteunen we het project Brabant Connected Health met als doel om de communicatie binnen en tussen de zorgorganisaties en met de patiënt te verbeteren en via de Brabantring versterken we de infrastructuur die nodig is om veilig en snel te kunnen communiceren tussen patiënt en zorg. (gezondheidsindicator)

Indicator	2023	2024	2025
Datamaturiteit van het stuwende mkb	1000 MKB-bedrijven hebben online datascan gedaan	Stijging naar gemiddeld 3,5 (op schaal van 1 tot 5)	
Omvang Brabantse data-economie	2 nieuwe icoonprojecten	Groei van de waarde van de Brabantse data-economie (€) met 20 %	
	110 datastartups en scale ups zijn ondersteund	Groei van het aantal bedrijven in de Brabantse data-sector met 15%	
	Propositie AI 4 Everyone	Groei van het aantal data-professionals in Brabant met 6 %	

Voor een uitgebreider overzicht van prestaties/resultaten verwijzen we naar het programmeringsdocument EKT 2022.

We versterken het organiserend vermogen in triple helix samenwerkingen op verschillende niveaus: in steden en op regionaal niveau

Omschrijving (toelichting)

In 2022 hebben we met de arbeidsmarktregio's afspraken gemaakt over een stimuleringsregeling. Tevens is er met de BOM verregaande afstemming over het inspelen op Groeifondsaanvragen om gericht de Brabantse economie te stimuleren, waarbij de BOM, Provincie en andere triple helix organisaties in onze provincie, zoals Brainport en REWIN, gezamenlijk optrekken voor een optimaal resultaat. Met Braventure hebben we nieuwe meerjarige afspraken gemaakt met bijbehorende financiering om zo een optimaal ecosysteem te kunnen bieden voor Brabantse startups.

Indicator	2023	2024	2025
Geharmoniseerde jaarplannen & afsprakenkaders	6 (4 regio's, BOM & Braventure)		

We zorgen dat rondom sleuteltechnologieën zogenaamde innovatie-coalities tot stand komen

Omschrijving (toelichting)

Om de innovatie in de breedte te versterken hebben we in 2021 en 2022 Brabantse innovatiecoalities ontwikkeld. In deze coalities zijn stakeholders verenigd, optimaliseren we de inzet van instrumenten en zorgen we dat nationale (Groeibrief) en regionale groei-initiatieven (regiodeals) hun doorvertaling krijgen. In 2023 zetten we in op de uitvoering van de innovatiecoalities die in voorgaande jaren zijn opgestart. Middels de KPI's in elke innovatiecoalitie (o.a. de innovatiecoalities "Meten is weten, van het ziekenhuisbed tot thuis" en "Wat niet genezen kan worden, kan worden vervangen") dragen we er zorg voor dat deze bijdragen aan de bredere welvaart voor de Brabander, zoals onder andere de belofte voor "3 gezondere levensjaren voor elke Brabander". (gezondheidsindicator)

Indicator	2023	2024	2025
Innovatiecoalities	9		

Voor een uitgebreider overzicht van prestaties/resultaten verwijzen we naar het programmeringsdocument EKT 2022

We zorgen voor een organisatorisch sluitende keten voor de ondersteuning van innovatieve starters, groeiers en scale-ups.

Omschrijving (toelichting)

We hebben de BOM en Braventure de opdracht gegeven om een Startup Support Programma (ook wel Venture Build Programma genaamd) te ontwikkelen dan wel samen te stellen van reeds bestaande programma's. Daarnaast onderzoeken het Brabant Startup Fonds en de BOM het verder door ontwikkelen van het Brabant Pledge Funds. In 2023 zal de Stimulering Innovatie in de Regio (SIR) regeling worden doorgezet. Een wijziging ten opzichte van 2022 is dat nu het innovatieve MKB en startups uit regio Zuidoost Brabant een aanvraag kunnen indienen.

Indicator	2023	2024	2025
Slagings% innovatieve startups in Brabant	*)	*)	10% hoger dan in 2020
Aantal nieuwe snelle groeiers in Brabant	5	5	5

*) In 2022 worden met BOM en Braventure afspraken gemaakt over de activiteiten die nodig zijn om de doelstelling (2025; 10% t.o.v. 2020) te realiseren. Hiertoe wordt een jaarlijkse monitor ontwikkeld waarin de voortgang te volgen is.

Voor een uitgebreider overzicht van prestaties/resultaten verwijzen we naar het programmeringsdocument EKT 2022

Wat willen we bereiken?

Inzetten op talentontwikkeling voor de kenniseconomie van morgen

Omschrijving (toelichting)

Het arbeidsmarktbeleid draagt bij aan de doelen van het beleidskader Economie 2030: brede welvaart, een goede concurrentiepositie en innovatiekracht. Dat alles vraagt om mensen op de arbeidsmarkt die kunnen voldoen aan de eisen die een hoogontwikkelde economie stelt. Daarvoor is het nodig dat mensen zich continu blijven ontwikkelen én dat Brabant nationaal en internationaal voldoende goede arbeidskrachten aantrekt en behoudt. De personeelstekorten zijn de afgelopen maanden sterk toegenomen, waardoor we extra inzet plegen op om- en bijscholing van werkenden en werkzoekenden en het ontwikkelen van arbeidsmarktprojecten ter vermindering van de personeelstekorten. We zoeken systematisch naar mogelijkheden om talent aan te trekken voor de regio door o.a. extra investeren in het aantrekken van

buitenlands talent. Ook is er extra aandacht voor het behouden van internationaal talent voor Brabant door daarvoor de diensten van het Expatcenter het komende jaar Brabant-breed uitrollen. We zetten extra in op het stimuleren van kennisinfrastructuurversterking, ondernemerschap en leven lang ontwikkelen via het onlangs gesloten Kennispact Hoger Onderwijs. In 2023 starten we met het Brabants Scholingsfonds om meer Brabanders te stimuleren zich te laten om- en bijscholen voor de energietransitie, voedseltransitie, zorgtechnologie en andere bewegingen op de arbeidsmarkt. Op Brabantleert is daarvoor in 2023 op alle niveaus (mbo, hbo, wo en particulier) extra aanbod beschikbaar.

Indicatoren:

- **Spanningsindicator Brabantse arbeidsmarkt:**

De spanningsindicator Brabantse arbeidsmarkt geeft de verhouding aan tussen het aantal vacatures en het aantal kortdurend werklozen. De indicator vergelijkt dus de actuele vraag naar personeel ten opzichte van het actueel beschikbaar aanbod. In het 1e kwartaal (Q1) 2020 was de gemiddelde spanningsindicator onder de vijf Brabantse arbeidsmarktregio's 1,51. Om tot een evenwichtige arbeidsmarkt te komen zou de spanningsindicator voor alle sectoren tenminste lager moeten worden dan deze in Q1 2020 was met als optimale eindwaarde 1,0.

- **% bruto arbeidsparticipatie (werkgelegenheid)**

De bruto arbeidsparticipatie wordt gemeten ten opzichte van de totale beroepsbevolking in de leeftijd van 15– 75 jaar. In Q1 van 2020 was er een bruto arbeidsparticipatie van 71,3%. (zie opendata.cbs). Omdat de coronacrisis een hevig negatief effect heeft gehad op de bruto arbeidsparticipatie is het streven om deze op het niveau van Q1 2020 te krijgen.

- **Succes broedplaatsen Provincie Noord-Brabant**

Het succes van broedplaatsen wordt gemeten in het aantal broedplaatsen dat versterkt is, door onderwijs en bedrijfsleven beter met elkaar te verbinden en zichtbaar programma's met elkaar in te richten en talent te ontwikkelen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Aantrekken en behouden van nationaal en internationaal talent

Omschrijving (toelichting)

De huidige personeelskrapte, maar ook de verwachte toekomstige afname van de beroepsbevolking (mede als gevolg van vergrijzing en ontgroening) vragen om een extra investering in het aantrekken en behouden van talent voor de Brabantse arbeidsmarkt. Een inzet op het verder creëren en behouden van een goed en fijn woon- en werk- en leefklimaat; 'Brabant place to be'.

Indicator	2023
Aantrekken van 500 extra talenten en binden aan Brabant via de programma's Talent attraction Programm en International student programm.	250
Het Future Talent Brabant programma (voorheen genaamd Innovation Makers Programma) creëren we een ecosysteem, waardoor tenminste 3500 talenten de mogelijkheid krijgen om zich beter voor te bereiden en toe te treden tot de Brabantse arbeidsmarkt	3000
Opzetten en verder uitwerken van broedplaatsen/ hybride leeromgevingen	5

Inzicht in de arbeidsmarkt ontwikkelingen t.b.v. maatschappelijke transitie

Omschrijving (toelichting)

Belangrijk is om een duidelijk beeld te verkrijgen van de (toekomstige) arbeidsmarkttopgaven als gevolg van de maatschappelijke transitie enerzijds en het aanbod van talent anderzijds. In 2023 zal dit beeld compleet zijn, om vervolgens meegenomen te worden bij de beleidsbepaling voor de nieuwe bestuursperiode.

Indicator	2023
Human Capital agenda: In beeld brengen van de toekomstige arbeidsmarkttopgaven als gevolg van maatschappelijke transitie	100%
Doorontwikkeling van dashboards over onderwijs & arbeidsmarkt en realisatie van een talent-dashboard om inzicht te krijgen in de braindrain/gain in Brabant in relatie tot de kraptesectoren	100%

Leren en ontwikkelen

Omschrijving (toelichting)

Het faciliteren van om- en bijscholing en het aanleren van vaardigheden middels opleidingen en loopbaanadviezen ten behoeve van de economie van morgen.

Indicator	2023
Brabant leert; Minimaal 5000 Brabanders krijgen de mogelijkheid om zich jaarlijks gesubsidieerd om- en bij te scholen richting kansrijke beroepen en t.b.v. krapte- en transitie sectoren	2500
Samenwerking op ontwikkelen van kennis via Kennispact MBO-HBO-WO	Kennispact mbo/hbo

Wat willen we bereiken?

Realiseren van sterkere clusters door Europese en internationale samenwerking

Omschrijving (toelichting)

In 2023 werken we met de BOM samen met NFIA en Invest in Holland partners aan de nieuwe strategie 'van volume to value'. Deze strategie richt zich op het realiseren van meerwaarde in het aantrekken en behouden van buitenlandse bedrijven voor het innovatieve ecosysteem van de Brabantse topsectoren. Er wordt hierbij ook gekeken op welke manier bestaande en mogelijke nieuwe indicatoren deze waarde duiden.

Indicatoren:

- **Aantal gelande projecten** (35 p/jaar)
- **Aantal handelsmissies** (12 p/jaar)

Wat gaan we daarvoor doen?

Bouwen en onderhouden van contacten en netwerken voor internationale innovatiesamenwerking Omschrijving (toelichting)

Doel is om zo veel mogelijk aan te sluiten bij op te zetten innovatiecoalities binnen de maatschappelijke thema's: 1) De energietransitie; 2) Gezond ouder worden in een vergrijzende maatschappij; 3) Mobiliteit behouden in een drukker en steeds meer verbonden land; 4) De opkomst van artificial intelligence; 5) Voedselketens in harmonie met de omgeving en het klimaat. Daarbij kijken we nadrukkelijk naar relevante, sterke, innovatieve kennisregio's binnen én buiten Europa. De Brabant Innovation Days (BID) bieden dé kans om Brabantse kennisinstellingen te positioneren op de wereldwijde kennis-as Japan, Israël, USA, Europa.

Indicator	2023	2024	2025
Brabant Innovation Days (BID) die leiden tot	4 BID's	4 BID's	4 BID's
-nieuwe contacten	320	320	320
-contracten kennisinst..en bedrijven	10	10	10
Aansluiten bij innovatiecoalities	5	5	5
Aantal projecten met een impact op gezondheid via Efro/Interreg	8		

Continueren van investeringsbevordering

Omschrijving (toelichting)

De ambities uit het bestuursakkoord zijn grensoverschrijdend met een expliciete opdracht voor verbreding op basis van investering in (internationale) innovatie coalities. Dit vraagt om een gefocuste aanpak op inhoud, waarde toevoeging en doelregio en hier wordt in samenwerking met de Brabantse Ontwikkelings Maatschappij (BOM) invulling aan gegeven. De instrumenten die we hierbij inzetten zijn via een gerichte lobby beleidsbeïnvloeding, kennisdeling door actief netwerken en het organiseren van fondsen en projecten.

Indicator	2023	2024	2025
% High value projecten	30%	30%	30%
Passend binnen topsectoren/clusters	90%	90%	90%
Investor Relations gesprekken	140	140	140

Stimuleren van de internationale handel

Omschrijving (toelichting)

We brengen de kracht van Brabant onder de aandacht in het buitenland en faciliteren nieuwkomers en gevestigde bedrijven die toegang zoeken tot een markt om hier omzet te genereren en daarbij ondersteuning nodig hebben.

Indicator	2023	2024	2025
Deelnemende Bedrijven/ Kennisinstellingen	60	60	60

Informatiebijeenkomsten	12	12	12
Trade Relations gesprekken	60	60	60

Wat willen we bereiken?

Het versterken van de ruimtelijke-economische structuur

Bij het versterken van de ruimtelijke-economische structuur zien we innovatie en (nieuw) ondernemerschap als leidend en proberen we dit te stimuleren waar mogelijk. De praktijk wijst uit dat campussen en innovatiedistricten hierbinnen een belangrijke touwtrekker zijn aangezien ze dergelijke ontwikkelingen clusteren. Ze zijn een broedplaats van talent, toekomstige technologische innovaties en daarmee de ontwikkeling van de regionale en nationale kenniseconomie. Daarnaast dragen ze bij aan het onderscheidend vermogen van de regio en helpen ze bij het behoud van talent. Wij zetten dan ook met name in op de ontwikkeling, realisatie en ondersteuning van campussen en innovatiedistricten als een instrument ter versterking van de regionale ecosystemen, innovatiekracht, het vestigingsklimaat en de concurrentiekracht.

Indicatoren:

- **Provincie Noord-Brabant scoort gemiddeld op de Brede Welvaartsindicator (BWI in 2021)**

Brabant scoort in de lijst van Nederlandse provincies nu gemiddeld. In Zuidoost-Brabant en Noordoost-Brabant is de brede welvaart 'hier en nu' en 'later' van gemeenten zelfs vaak hoger dan in veel andere gemeenten.

Het versterken van de ruimtelijke-economische structuur heeft als doel om een economie te ontwikkelen die ook op lange termijn brede welvaart voor alle Brabanders garandeert. De economie van morgen moet zorgen voor meer productiviteit, maar moet ook bijdragen aan de maatschappelijke opgaven waarvoor we gesteld staan, zoals klimaatverandering, een gezonde leefomgeving, voedselveiligheid en inclusiviteit. We hanteren als indicator daarom ook Brede Welvaartsindicator in plaats van te kijken naar puur economische indicatoren. Economisch succes is succes voor alle Brabanders op alle fronten, en niet alleen van de Brabantse economie.

Wat gaan we daarvoor doen?

(Door)ontwikkelen van stedelijke innovatie districten

Omschrijving (toelichting)

We zijn partner in verscheidene integrale gebiedsontwikkelingen die in potentie uit kunnen groeien tot volwaardige stedelijke innovatiedistricten, zoals KnoopXL, ingebed in de Brabantse verstedelijkingsstrategie en verstedelijkingsakkoorden met stedelijke regio's. Ook worden er verscheidene kansrijke faciliteiten, fieldlabs en proeftuinen ondersteund die een bijdrage leveren aan maatschappelijke opgaven en ons toekomstig verdienvermogen, zoals een development center op Gate2, faciliteiten binnen de eiwit- en batterijencoalitie en doorontwikkeling JADS.

Indicator	2023
Verkenning Brabantse steden	2
Ondersteuning fieldlabs/faciliteiten	3

Bijdragen aan campusontwikkeling

Omschrijving (toelichting)

Samen met campusorganisaties, eigenaren, bedrijven en kennisinstellingen wordt op de verschillende campussen gekeken naar de kansen en mogelijkheden voor doorontwikkeling van deze belangrijke plekken voor de Brabantse economie. Zo wordt er gebouwd aan Grizzly op Pivot Park en is een deel van het Nationaal Groeifondsvoorstel in de tweede tranche vanuit PharmaNL voorwaardelijk toegekend; en is GS al bijgepraat over de Campus Ontwikkelorganisatie voor de uitbreiding van de Brainport Industries Campus. Er is bovendien een evaluatieonderzoek uitgevoerd naar het campusbeleid van de provincie in de afgelopen 10 jaar.

Indicator	2023
Ontwikkelperspectief (roadmaps) campussen	3
Opwerken broedplaatsen/hybride leeromgevingen waarbij arbeidsmarkt en bedrijfsleven worden verbonden	12

Beleidskaders en uitvoeringsagenda's

Beleidskaders

- [Beleidskader Economie 2030](#)

Uitvoeringsagenda's/Strategische documenten

- Innovatieprogramma Agrofood Brabant 2020
- Cluster Actieagenda's
- Data Science: Graduate School en Cluster Initiatief
- Digitalisering: verkenning Brabant Digitaliseert. Agenda Digitalisering in Brabant.
- Smart data: eerste stap richting een vooraanstaande data-economie
- Evaluatie fondsen uit de eerste en tweede tranche investeringsagenda Essent
- Aanpassingen Innovatiefonds Brabant BV, 2017
- Businessplan Valorisatiefonds Brabant
- Aanpak Werklocaties 2020-2023
- Pact Brabant
- Actieplan Arbeidsmarkt "Talent voor de kennis economie van morgen"
- Statenmededeling "Continuering aanpak Internationalisering en Branding en beschikbaar stellen stelpost"
- Statenmededeling Bouwsteen Economie & Internationalisering Brabant
- UA DataEconomie
- UA Circulaire Economie
- UA Toekomstige Clusters en Triple Helix Samenwerking 2021-2023
- UA Versterking campussen, stedelijke innovatiedistricten, fieldlabs en hybride leeromgevingen 2021-2023
- Investeringsimpuls Economie, Kennis en Talentontwikkeling

Verbonden partijen

Voor het realiseren van de doelstellingen uit dit begrotingsprogramma worden onderstaande verbonden partijen ingezet:

- BOM Holding BV
- Meerjarenplan BOM 2017-2020
- Businesspark Aviolanda (BPA)
- Pivot Park holding
- Green Chemistry Campus BV
- Havenbedrijf Moerdijk
- Stichting Leisure Ontwikkelfonds Noord-Brabant
- Brabant Startupfonds

Nadere informatie over verbonden partijen staat in de paragraaf Verbonden partijen.

Ontwikkelingen en onzekerheden

We bevinden ons in een turbulente wereld met maatschappelijke en economische uitdagingen. Zowel op regionaal, nationaal als internationaal niveau. De huidige geopolitieke en economische ontwikkelingen vormen een grote uitdaging. Op internationaal niveau hebben we te maken met de oorlog in Oekraïne en daaruit volgende tekorten, de coronaconjunctuur, rentestijgingen en inflatie. Op nationaal niveau vertaalt dit zich door, aangevuld met de stikstofproblematiek en tekorten op de woning- en arbeidsmarkt en aan grondstoffen en materialen. De huidige sociaal-maatschappelijke en economische context is dus allesbehalve rustig te noemen. Concreet betekent dit voor de Brabantse economie dat de essentiële en randvoorwaardelijke innovatieve groeikansen en schaalessprong op meerdere fronten worden belemmerd, wat zich uiteindelijk weer vertaalt naar druk op de algehele leefbaarheid.

Wat mag het kosten?

Financiële toelichting op de verschillen tussen begroting 2023 en 2022

Lasten

De verschillen in de raming van de lasten in 2023 ten opzichte van 2022 (ruim € 11 mln.), worden met name veroorzaakt doordat voor MIT en Efro-bijdragen er in 2023 nog geen bedragen geraamd zijn terwijl in 2022 hiervoor een bedrag is opgenomen van € 22,6 mln. (en dus in 2023 lager). Zie ook verschil baten. Werkbudget in 2023 € 3,6 mln. hoger ten opzichte van 2022, omdat in 2022 middelen zijn ingezet (afgeraamd) t.b.v. MIT en impuls breder MKB.

MKB Ondernemerschap in 2023 € 1,2 mln. hoger dan in 2022, o.a. omdat er in 2022 middelen zijn ingezet (en gestort in risicoreserve) t.b.v. risicoafdekking Brabant StartUp Fonds.

Voor de uitvoering van de uitvoeringsagenda's Campussen, toekomstbestendige clusters en triple helix, DataEconomie, Arbeidsmarktbeleid en Circulaire Economie zijn er o.b.v. realistisch ramen (verwachte) bedragen in begroting 2023 opgenomen. Deze uitgaven zijn/worden niet gelijkmatig over de jaren verspreid. Voor deze 5 UA's tesamen is in 2023 € 1 mln. meer in begroting opgenomen dan in 2022. (zie voor meer informatie programmeringsdocument EKT 2022))

Impuls beleidskader in 2023 € 5,8 mln. hoger dan in begroting 2022, omdat er in 2022 weliswaar veel gecommitteerd is maar niet tot uitgaven heeft geleid.

Baten

De verschillen in de raming van de baten in 2023 ten opzichte van 2022 (bijna € 18 mln.), worden met name veroorzaakt doordat de Efro-bijdragen m.b.t. Europese programma's (2022: € 10 mln.) en Rijksbijdragen MIT in 2023 (2022: € 8 mln.) nog niet in de raming zijn opgenomen. (Hiervoor zijn nog geen beschikkingen ontvangen.)

5. Economie, kennis en talentontwikkeling

Bedragen x € 1.000		Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
			na wijz.				
Lasten							
	Programmalasten	68.366 N	63.062 N	51.892 N	22.304 N	19.488 N	19.488 N
	Toerekening organisatiekosten	7.632 N	6.880 N	6.407 N	5.260 N	5.260 N	5.260 N
Totaal Lasten		75.998 N	69.942 N	58.299 N	27.564 N	24.748 N	24.748 N
Baten							
	Programmabaten	43.854 V	18.530 V	545 V	0	0	0
	Baten toerekening organisatiekosten	0	0	0	0	0	0
Totaal Baten		43.854 V	18.530 V	545 V	0	0	0
Saldo van baten en lasten		32.144 N	51.412 N	57.754 N	27.564 N	24.748 N	24.748 N
	Onttrekking aan reserves	9.518 V	54.164 V	35.586 V	377 V	0	0
Bedragen x € 1.000		Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
			na wijz.				
	Onttrekking aan reserve	9.518 V	54.164 V	35.586 V	377 V	-	-
	Investeringsagenda	1.778 V	3.495 V	25 V	-	-	-
	Reserve Beleidskader Economie 2030	4.263 V	23.972 V	26.621 V	-	-	-
	Res.Co-financiering Europese programma's	3.476 V	24.667 V	3.725 V	377 V	-	-
	Reserve Europese Programma's 2022-2027	-	2.030 V	5.215 V	-	-	-

Reserves

Stand reserves

De lasten van programma 5 Economie, Kennis en Talentontwikkeling worden deels gedekt vanuit onderstaande reserves. Het verloop van de stand van die reserves is onderstaand weergegeven.

1. Betreft Investeringsagenda Economische Structuurversterking 3e tranche (€30,5 mln.) + Innovatiefonds 2e tranche (€142 mln.). Binnen de IA Econ. Structuurverst. 3e tr. is ruim € 17 mln. gelabeld t.b.v. risico-afdekking van verstrekte leningen. Wat betreft Innovatiefonds 2e tr., dit fonds is ondergebracht bij de BOM in 2014 (met looptijd van 24 jaar). De middelen zijn volledig gecommitteerd in de vorm van leningen en daarmee gealloceerd.
2. Betreft middelen UA Clusters/triple helix (€ 7,3 mln.) en Impuls beleidskader Economie 2030 (€ 6,8 mln.). Zoals toegelicht in het programmeerdocument EKT 2022 zijn er ten aanzien van deze middelen harde afspraken gemaakt met onze partner en zijn dus ook niet meer vrij beschikbaar. Het gaat hierbij om bijvoorbeeld de innovatiecoalities Batterij van de toekomst, Medtech. Next level Logistics en Cybersecurity. Omdat we werken vanuit realistisch ramen zal de hiermee gepaard

gaande middelenbesteding pas worden geraamd zodra er meer duidelijkheid is wanneer de betreffende beschikkingen ook daadwerkelijk zullen uitgaan.

3. betreft periode 2014-2020; Saldo is gereserveerd voor uitvoeringskosten 2022/2023 + benodigde risicobuffer.
4. Voor periode 2022 + 2023 zijn middelen vanuit begrotingsprogramma's in deze reserve gestort, bedoeld voor cofinanciering van Europese projecten. De benodigde cofinancieringsbijdragen voor 2023 zijn nog niet geraamd, dit zal middels burap in 2023 plaatsvinden.

	saldo per	saldo per	saldo per	saldo per	saldo per	saldo per
(bedragen x € 1.000)	01-01-2022	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
5. Economie						
Investeringsagenda	176.047	172.552	172.527	172.527	172.527	172.527
Reserve Beleidskader Economie 2030	64.737	40.766	14.145	14.145	14.145	14.145
Res.Co-financiering Europese programma's	19.412	10.195	6.470	6.093	6.093	6.093
Reserve Europese Programma's 2022-2027		22.253	18.588	18.588	18.588	18.588